ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΤΟΥ κ. ΜΙΛΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ

(Ὅπως ὑποσχεθήκαμε, δημοσιεύουμε σήμερα τό α' μέρος νέου φιλολογικοῦ πορτραίτου τοῦ ποιητοῦ κ. Μαλακάση, γιά τόν ἀλησμόνητο ἱδρυτή τῆς «Νέας Σκηνῆς» Κωνσταντίνο Χρηστομάνο. Ὁ κ. Μαλακάσης θά συνεχίση τά φιλολογικά αὐτά πορτραίτα, τά ὁποῖα ἐπροκάλεσαν ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον).

Α'.

Ἕνα καλοκαιρινό ἀπάγευμα στό Ζάππειο ἄκουσα γιά πρώτη φορά τό μακαρίτη Χρηστομάνο νά μιλῆ γιά τό Ἑλληνικό Θέατρο, νά ἐκθέτη τίς ἰδέες καί τίς σκέψεις του, ἀκόμα καί τίς ἀποφάσεις του, ἐλεύθερα, σοφά, ἀναλυτικά, καί μέ τό κῦρος ἑνός ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων, ὄχι μόνον γνωστοῦ τότε, ἀλλά μπορῶ νά πῶ ἀκόμα καί διασήμου.

Ὁ Χρηστομάνος μόλις εἶχε ἔρθει ἀπό τή Γερμανία, ὕστερα ἀπό λαμπρό διανοητικό στάδιο. Εἶχε ἐκδώσει βιβλία πεζά καί ἔμμετρα: «Γ ἡ Φ α ι ὰ Κ υ ρ ί α», μυθιστόρημα, καί τά «Ὀ ρ φ α ν ὰ Τ ρ α γ ο ύ δ ι α». Αὐτά συνέβαιναν τό 1901.

Τό κύριο ἔργο τοῦ Χρηστομάνου «Φ ύ λ λ α Ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ί ο υ, ἡ Α ὐ τ ο κ ρ ά τ ε ι ρ α Ἐ λ ι σ σ ά β ε τ», εἶχε κάμει τήν τύχη τοῦ ποιητή, εἶχε μεταφραστεῖ νομίζω ἀπό τότε καί Γαλλικά, ἀπό τόν τραγικόν Συθτόν, μέ πρόλογο τοῦ M. Barrés.

Τήν «Αὐτοκράτειρα Ἐλισσάβετ» τήν εἴδαμε καί Ἑλληνικά μεταφρασμένη, σέ μιά ἐξαιρετικά ἐπιμελημένη ἔκδοση, ἀπό τόν ἴδιο συγγραφέα, τό 1907.

Τό βιβλίο ἀρχικῶς ἐγράφτηκε Γερμανικά. Γνωρίζοντας ὅλοι οἱ διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τήν ἱστορία καί τό μῦθο, ἄν θέλετε, αὐτοῦ τοῦ πολύκροτου βιβλίου, ποῦ ἀποτελεῖ κατά ἕναν τρόπο καί τίς πιό ζωντανές καί τίς πιό τρυφερές σελίδες τῆς ζωῆς τοῦ ἰδίου τοῦ ποιητῆ.

Τή ζωή ἐκείνη, ὅσο καί ἄν δέν τήν ἔζησε, ὅπως μᾶς τήν παρασταίνει ὁ Χρηστομάνος, καί ἄν διαφαίνεται σ' αὐτή κάποιος Ναρκισσισμός ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος, καί κάποια ἐγωπάθεια, ὅσο ἀκόμα καί ἄν μερικά ἄλλα, ἀξεκαθάριστα, δέν φαίνεται νά ἔχουν πολύ πιστή σχέση μέ τήν πραγματικότητα, ὡστόσο τή ζωή ἐκείνη τοῦ Χρηστομάνου, προκειμένου κανείς νά τόν ἀναλύση, ἤ νά τόν παρουσιάση ἁπλῶς, δέν μπορεῖ παρά νά τήν λάβη ὅπ' ὄψιν του ὡς βάση, μάλιστα, ἄν θέλετε.

Καί ὅλη ὅμως ἡ κατοπινή ζωή τοῦ Χρηστομάνου εὐωδιάζει ἀπό τό ἄρωμα ἐκείνων τῶν ἡμερῶν.

Κατά τή γνώμη μου, ὅ,τι καί ἄν ἐπεχείρησε κατόπιν ὁ Χρηστομάνος, καί τῆς Νέας Σκηνῆς ἀκόμα ὁ θρίαμβος, δέν εἶνε παρά πορτάκια, ἀπό τά ὁποῖα ζητοῦσε νά διαφύγη γιά νά σωθῆ. Εἶνε μιά ὑπόνοια καί μιά σέψις μου αὐτά ὅλα. Δέν ἔχω καμμιά πεποίθηση πώς βάνω τά δάκτυλά μου πάνω στίς πληγές τῶν καρφιῶν τοῦ μαρτυρίου του.

Εἶνε μάλιστα ἐνδεχόμενον νά μήν ὑπῆρξε οὔτε μαρτύριο κἄν.

* * *

Τό καλοκαιρινό ἐκεῖνο ἀπόγευμα, λοιπόν, στό Ζάππειο, θυμᾶμαι τό Χρηστομάνο σάν νά τόν ἔχω ἀκόμα μπροστά μου.

Ἐκάθονταν σέ μιά καρέκλα καί ἀμφιθεατρικά γύρω του ἐμεῖς οἱ ἄλλοι, μερικοί ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, πεζογράφοι καί ποιητές καί λίγοι ἐρασιτέχνες.

Μᾶς μιλοῦσε, καί τό ὕφος του κατάθελγε.

Μέ ἕνα πρόσωπο νεαρώτατο, μᾶλλον παιδιοῦ, μέ τούς ὤμους του σηκωμένους, σχεδόν βαστάζοντας ἀπευθείας τό κεφάλι, μέ τό πλατύ του μέτωπο, τά μαλλιά καλοχτενισμένα, ἕνα φισγάκι στό λαιμό, μέ τά χέρια σέ ἄφεση πρός τ' ἀπάνω καί τά πλάγια ρυθμική κίνησι, μέ τό μέταλλο πρό πάντων τῆς φωνῆς του, τό πολύτιμο, ἰδού πῶς βρίσκεται ἀκόμα μπροστά μου στή γωνιά ἐκείνη τοῦ Ζαππείου ὁ δαιμόνιος ἐκεῖνος μικρομεγάλος ἄνθρωπος.

Καί ὁ λόγος του; Χείμαρρος φωτισμένος ἀπό Ἀπριλιάτικον ἥλιο!

Ἀργότερα ἀνήγγελε τήν ἵδρυση τῆς Νέας Σκηνῆς, μέ μιά εἰσήγηση στό θέατρο τοῦ Διονύσου, ἱστορικῆς σημασίας.

Εἶχε τότε καλεσμένους ἐκεῖ δημοσιογράφους, δραματικούς συγγραφεῖς, φιλολόγους, ποιητές καί φιλοτέχνους.

Εἶχα, νομίζω, λάβει σχετική εἰδοποίησι καί γώ, ἀλλά δέ θυμᾶμαι γιατί καί πῶς δέν ἐπῆγα.

Τήν ἵδρυση τῆς Νέας Σκηνῆς τήν ὑπάγραψαν οἱ κ. κ. Παλαμᾶς, Καχλαμάνος, Στρατήγης, Καμπούρογλους, Ξενόπουλος, Νιρβάνας, Πορφύρας, Βλαχογιάννης καί Χρηστομάνος.

Ἡ εἰσήγησις, γραμμένη σέ παγερή καθαρεύουσα, τυπώθηκε μέ πολυτέλεια καί ἰδιορρυθμία σέ Ὀλλανδικό χαρτί σέ σελίδας σχεδόν μισοτσακισμένες σέ μάκρος, μέ κωδίκελους ἀκόμα τέσσερους: Θ ε μ ε λ ι ώ δ η ς Ὀ ρ γ α ν ι σ μ ὸ ς ὁ πρῶτος, Ἐ φ ο ρ ε ί α τ ῆ ς Ν έ α ς Σ κ η ν ῆ ς ὁ δεύτερος, Γ ρ α μ μ α τ ε ὺ ς τ ῆ ς Ν έ α ς Σ κ η ν ῆ ς ὁ τρίτος, Σ υ μ π λ η ρ ώ σ ε ι ς τ ῆ ς Ἐ φ ο ρ ε ί α ς ὁ τέταρτος. Ἀκολουθεῖ τό ἔμβλημα τοῦ Θεάτρου, ἕνα αὐθαίρετο κιονόκρανο μέ γραμμένην ἐπάνω του, (ἀπό τά μάτια καί κάτω) μιά νεαρά κόρη, τό κεφάλι δηλαδή καί τό στῆθος μιᾶς νέας, καί ἕνα χέρι δίπλα ποῦ κρατεῖ ρόδο.

Τήν ἱστορία τῆς Νέας Σκηνῆς, τήν ξέρετε ὅλοι. Τήν μεγάλη της ἐπιτυχία, τό θρίαμβό της, τήν ἀνάσταση τοῦ Θεάτρου, τήν ἐξύψωση τῆς Αὐλαίας καί τήν ἐξευγένιση τοῦ ἐσωτερικοῦ, τό τσαλάκωμά της ἔπειτα καί τό θλιβερό της τέλος.

Ὁ χαλκέντερος δημιουργός της, ἀφοῦ ἐπάλεψε γι' αὐτή μέ τήν πελώρια ψυχή του καί μέ τήν γιγάντια καρδιά του, τήν λεπτότητα τοῦ γούστου του καί τό καλλιτεχνικό του δαιμόνιο, ποῦ θά μείνουν σάν μιά παράδοση, ἀφοῦ ματαιοπόνησε ἀπεγνωσμένα, ἐλύγισε ἔπειτα, ὑποχώρησε, ἔγινε ἐνδοτικός, εἶδε πῶς χωρίς συγκατάβαση καί μικροϋπολογισμό δέν θά μποροῦσε ν' ἀνθέξη.

Ὁ Κωνσταντῖνος Χρηστομᾶνος

Ἀντικατέστησε τότε τά ἔργα τῆς ἐκλογῆς του, μιᾶς ἐκλαγῆς θαυμάσιας γιά διαπαιδαγώγησι κοινοῦ, μέ ἔργα κατώτερα.

Ἔκαμε ἔτσι νά δοκιμασθῆ σκληρά ὁ θίασός του στό ψτερούγισμά του ἀπάνω, νά στρατατσαρισθῆ ἕνας θίασος μοναδικός, ἀνώτερος κάθε περιγραφῆς, ἀπό τόν πρῶτο νέο ποῦ τόν ἀποτελοῦσε ὥς τόν τελευταῖο. Καί ὅλοι ἦσαν δημιουργήματά του.

Μέ τήν ἐξαφάνιση τῆς Νέας Σκηνῆς ἕνας κόσμος ὁλόκληρος ἔπεσε, ἔτσι ὥστε ἡ ἀνάμνησίς της νά φέρνη ἀκόμα ἀληθινή ἀπογοήτευση καί σφύξιμο στήν καρδιά. Οὔτε ἀντικαταστάθηκε ποτέ ἡ Νέα Σκηνή.

Ὡστόσο ἡ σημαία τοῦ πολιτισμοῦ της, μολονότι κουρελιασμένη καί καταριπωμένη, ἀκόμα κυματίζει στίς ἐπάλξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου, ἀναντικατάστατη.

Τό ἔτος 1901 θά μείνη στήν ἱστορία τῶν ἡμερῶν μας, σά μιά σελίδα ἀληθινά ἀθάνατη.

* * *

Μέ τό μακαρίτη Χρηστομάνο δέν βρισκόμουνα ποτέ σέ στενές σχέσεις. Μολονότι ἔχω τήν ὑποψία πώς θεωροῦμαι καί γώ ἀπό μερικούς κάπως ἐπιτηδευμένος ἄνθρωπος—ἡ τύχη μέ φύλαξε ἀπό αὐτή τή χοντροειδή ματαιότητα—ὡστόσο, ἐκεῖνο ποῦ δέν ἀνέχομαι καθόλου, εἶνε ἡ πόζα. Ἐννοεῖτε σέ κεῖνες τίς σχέσεις ποῦ διαλέγω μόνος μου καί προτιμῶ...

Ὁ Χρηστομάνος ἤτανε, κατά τή γνώμη μου, ἀπό τούς πιό ποζάτους ἀνθρώπους. Ἤταν ἕνα τέτοιο πειραχτήριο, ποῦ μ' ἐνευρίαζε. Εἶχε πάντα ἕτοιμο ἕνα βέλος καί τάτ! τό ἔρριχτε.

Εἶχε ἀκόμα καί τή μανία τῶν συμβουλῶν.

Ἐδοκίμαζε νά πέρνη τόν ἀέρα τῶν συνομιλητῶν του, κι' ἐκεῖ ἀπάνω νά τούς δίνη παραινετικά μαθήματα.

—Ἄ! ἐγώ στή θέση σου θά ἔκαμα αὐτό!

—Καϋμένε, δέ γράφεις ἕνα μυθιστόρημα;

—Τί τά θέλεις αὐτά τά ποιήματα, εἶνε σάν τά λουκούμια. Δέν τρώγονται πολλά μαζύ, λυγώνουν.

—Ἀλήθεια, αὐτοί οἱ τελευταῖοι οἱ στίχοι σου μοῦ θυμίζουν ἕνα ποίημα τοῦ τάδε. Τί ὁμοιότης!...

Καί τά παρόμοια.

* * *

Ἕνα βραδάκι κατεβαίναμε μέ τόν Χρηστομάνο τήν ὁδό Φιλελλήνων.

Δέν θυμᾶμαι τώρα πειά πῶς βρεθήκαμε μαζύ. Κοντά στό σπίτι τοῦ στρατηγοῦ Σούτσου, κοντοσταθήκαμε.

—Κύτταξε, μοῦ εἶπε, καί μοῦ ἔδειξε τό φωτισμένο ἰσόγειο τοῦ μεγάρου.

Ἐκύτταξα.

Μιά νέα ἐσιδέρωνε ἀσπρόρουχα, μιά γρηά καβότανε σέ μιά καρέκλα, ἕνας νέος σ' ἕνα μπαοῦλο. Μιλοῦσαν καί οἱ τρεῖς ζωηρά καί γελοῦσαν.

—Νά, μοῦ λέγει, ἕνα ἕτοιμο θεατρικό ἔργο, ἕνα δρᾶμα. Μπορεῖ κανείς νά τό σκαρώση σέ μιά

ὥρα μέσα. Ἡ νέα, ἡ γρηά, ὁ νέος. Γράψε το, μοῦ προσθέτει, καὶ θὰ κάνης ἀριστούργημα. Νὰ σοῦ πῶ, πῶς : Ἡ γρηὰ θὰ παίξη τὸ ρόλο τῆς μέγαιρας, αὐτὸς θ' ἀπατήση τὴ σιδερόστρα, θὰ τὴν ἀφήση ἔγγυο, θὰ ἐπέμβη τὸ παιδὶ τῆς γρηᾶς, ὁ ἀδελφὸς τῆς νέας κ.τ.λ., κ.τ.λ. "Αν ἀποφασίσης νὰ τὸ γράψης, θὰ σοῦ πῶ ἐγὼ πῶς νὰ τὸ δέσης. Τί δὲν σὲ τραβᾶ τὸ θέατρο ;

* * *

Ὅταν δημοσίευα ἕνα τραγοῦδι μου στὰ Παναθήναια, τ ὴ ν Τ ρ α λ α ρ ώ, ὁ Χρηστομάνος μοῦ ἔστειλε ἕνα γράμμα. Φάκελλος καὶ χαρτὶ ἦτανε ἐλαφρᾶ ροζ καὶ μοσκοβολοῦσαν. Ὁ χαρακτῆρας τοῦ γραφίματος, κομψὸς καὶ εὐανάγνωστος, σχεδὸν γυναικεῖος.

Τέτοια ἦτανε καὶ ἡ ψυχή του, μιὰ πλευρὰ δηλαδὴ τῆς ψυχῆς του, παθητικὰ εὐαίσθητη, τρυφερή, λεπτεπίλεπτη.

«*Φίλε κ. Μαλακάση*, μοῦ ἔλεγε, *ἐδιάβασα τὸ ὡραῖο σας ποίημα. Ἀλλὰ ὁ μῦθος μὲ ξάφνισε κάπως. Τὸν ἐφεῦρες, ἢ ὑπῆρχε ; Ἂν συμβαίνει τὸ δεύτερο τὸν ἔπλεξες τόσο ἀριστοτεχνικὰ ποὺ εἶνε ἕνα θαῦμα, ὁμολογῶ. Ἂν ὅμως ἔκαμες τὸ πρῶτο, εἶνε δημιουργία. Ὡστόσο σὰν νὰ μὴ μοῦ φάνηκε καὶ ἀπολύτως ἄγνωστο πρᾶγμα ὁ μῦθος. Ποῦ τὸν εἶδα ; Ποῦ τὸν διάβασα ; Πότε ; Ἀδύνατον νὰ μὲ βοηθήσει ἡ μνήμη μου. Μπορεῖ ὅμως νὰ εἶνε καὶ ὑποβολή, ποῦ μοῦ γίνεται ἀπὸ τὴν τόσο ὡραία παράστασή. Ὅμως, ξέρεις, πῶς ἕνα κ α ί, ποῦ δὲν ἔρχεται μόνο του στὴν πέννα κανενός, μαντεύω καὶ ποῦθε τὸ πῆρε.*

Καὶ πάλι συγχαρητήρια

Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ»

Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτὸ τὸ γράμμα ; Τὸ διάβασα χαμογελώντας, βρίσκοντας μέσα σ' αὐτὸ ὅλο τὸν χαρακτῆρα τὸν παρδαλὸ τοῦ συγγραφέα τῆς «Α ὐ τ ο κ ρ ά τ ε ι ρ α ς Ἐ λ ι σ σ ά β ε τ». Χτυπάει μιὰ στὸ καρφὶ καὶ μιὰ στὸ πέταλο, δηλαδή. Λέει καὶ ναὶ καὶ ὄχι κ.τ.λ.

Λίγες μέρες ὕστερα ἀπ' τὸ γράμμα αὐτό, συναντηθήκαμε κατὰ τύχη μὲ τὸ Χρηστομάνο.

— Μὲ συγχωρεῖς, τοῦ εἶπα, ποὺ δὲν σ' εὐχαρίστησα ἀκόμα γιὰ τοὺς ἐπαίνους σου. Μὲ συγκίνησε πολὺ τὸ γράμμα σου.

— Ἄ ! Τίποτε, μοῦ ἀτάντησε, τὸ ποίημά σου αὐτὸ εἶνε ἕνα ἀριστούργημα. Ἀλλά, πές μου τώρα εἰλικρινῶς, Μαλακάση, τὸν ἔφτιασες τὸ μῦθο ;

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ καρδιὰ τοῦ Χρηστομάνου δὲν ἦτανε σκληρὴ καθόλου. Ὁ νοῦς του ἦταν κακότροπος. Ἡ φιλοδοξία του μεγάλη καὶ ὄχι ἔξω ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἤθελε νὰ εἶνε μόνος αὐτός. Πρᾶγμα κάπως δύσκολο.

Ἀλλὰ εἶχε ὅμως πάντα, ὅπως εἴπαμε παραπάνω, εὐαισθησία σχεδὸν γυναικεία...

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Τὸ τέλος.

ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Σ' ΕΝΑ ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΟ ΠΑΙΔΑΚΙ

Καὶ τί δὲν σοῦταξαν ;

Σοῦταξαν τὸ γλαρὸ φεγγάρι : νὰ τὸ κατεβάσουν καὶ νὰ τὸ δέσουν μὲ μιὰ χρυσὴ κλωστίτσα πλεγμένη ἀπ' τὶς ἀχτίδες του, γιὰ νὰ τῶχης σὰν μπαλόνι...

Σοῦταξαν καὶ τ' ἀστέρια : νὰ τὰ κατεβάσουν κι' ἐκεῖνα καὶ νὰ τὰ σκορπίσουν στὴν ποδιτσά σου...

Πικρὸς κι' ἀμίλητος ὁ πατέρας, κάνει βόλτες στὴν κάμαρη ἐπάνω-κάτω, δεξιὰ-ἀριστερά.

Κι' ἡ μάνα μὲ τὰ μάτια πυροκόκκινα ἀπ' τὴν ἀγρύπνια καὶ τὸ κλάμμα, σκυμμένη ἐπάνω ἀπ' τὸ ἐπιθανάτιο κρεββατάκι σου, μικρὲ ἄγγελε, δὲν ἔχει ἄλλα δάκρυα γιὰ νὰ χύση.

Καὶ τί δὲν σοῦταξαν ;

Σοῦταξαν καὶ τὸν οὐρανὸ ἀκόμα : νὰ σοῦ τὸν φέρουν μπρός σου καὶ νὰ τὸν κάμουν λιμνοῦλα γαλανή, ὅπου νὰ ρίχνης γιὰ πετραδάκια τ' ἀστέρια καὶ γιὰ βαρκοῦλα ταξειδεύτρα τὸ φεγγάρι...

Καὶ πόσα ἄλλα δὲν σοῦταξαν ;

Σοῦταξαν νὰ σοῦ φέρουν σκλαβωμένο σὲ χρυσὸ κλουβὶ ἀπὸ τὶς ξωτικὲς χῶρες τὸ ποιλάκι ποὺ θὰ σοῦ γλύκαινε τὴ ζωὴ μὲ τὸν κελαδισμό του..

Σοῦταξαν τὴν ἀπαλὴν ἀνάσα τοῦ καλοκαιρινοῦ μεσημεριοῦ γιὰ νὰ σὲ νανουρίζη...

Σοῦταξαν τὴ λεπτὴ εὐωδιὰ τῶν μπουμπουκιῶν, τὴ στιγμὴ ποὺ ἀνοίγουν στοῦ λουλουδιοῦ τὸ χαμόγελο...

Σοῦταξαν ὅλα τὰ φλόγινα χρυσάφια καὶ τὰ ρόδα ποὺ σκορπᾶζει στὴ θάλασσα ὁ ἥλιος βασιλεύοντας...

Σοῦπαν πὼς θὰ δαμάσουν καὶ τὸν ἄνεμο γιὰ νὰ τὸν κάνης ἀλογάκι, τὴν ἄνοιξι τὴν ξελογιάστρα μὲ τὰ λουλούδια καὶ τὸ ξανθὸ τὸ καλοκαῖρι...

Καὶ τί δὲν σοῦταξαν ;

Κι' ἐσὺ τοὺς ζήτησες φτερὰ γιὰ νὰ πετάξης !

† **ΘΑΝΟΣ ΔΟΓΑΝΗΣ**

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

— Ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ποιητοῦ.

Ὁ Ἔρμανν Μπάγκ, περίφημος Δανὸς ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος, ὁ ὁποῖος πέθανε στὰ 1910, ἔκανε κάποτε μιὰ διάλεξι σ' ἕνα θέατρο τῆς Κοπεγχάγης. Βλέποντας ὅμως ὅτι τὸ ἀκροατήριό του, ποὺ ἀπετελεῖτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀνιδέους τέχνης ἀστούς, δὲν τὸν καταλάβαινε, ἄρχισε νὰ νευριάζη... Καί, σὲ μιὰ στιγμή, διακόπτοντας τὴ διάλεξί του, εἶπε :

— Ἐπιτρέψατέ μου, κυρίες καὶ κύριοι, νὰ σᾶς διηγηθῶ μιὰ ἱστορία...

Ἄρχισε δὲ νὰ διηγῆται στοὺς ἀκροατάς του τὴν ὑπόθεσι ἑνὸς διηγήματος τοῦ συμπατριώτου του Γιάκομπσεν «Πανοῦκλα στὸ Μπέργκαμο».

Στὸ διήγημα αὐτὸ γίνεται λόγος γιὰ μιὰ τρομερὴ ἐπιδημία πανώλους ποὺ ἐνέσκηψε κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ γιὰ κάποιο μοναχό, ὁ ὁποῖος διδάσκει στοὺς ἀνθρώπους τὴ μετάνοια, γιὰ νὰ ἐξιλαστοῦν καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴ συγνώμη τοῦ Κυρίου. Μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ μοναχὸς τοὺς λέει ὅτι ὁ Χριστὸς σταυρώθηκε γι' αὐτούς, βλέποντας πόση ὑποκρισία, πόση ψευτιὰ καὶ ἀθλιότης ἐπικρατεῖ στὰ πλήθη ποὺ τὸν ἄκουγαν, διακόπτοντας ἔξαφνα τὴ διδασκαλία του, φώναξε μὲ φρίκη καὶ ἀποστροφή !...

— Ὄχι !... Ὄχι !... Ὁ Χριστὸς δὲν ἐπέθανε γιὰ σᾶς !... Εἶστε ἀνάξιοί του...

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἔκανε κι' ὁ Μπάγκ στοὺς ἀκροατὰς τῆς διαλέξεώς του ποὺ δὲν τὸν καταλάβαιναν. Ἀφοῦ τελείωσε τὴν ἐξιστόρησι τῆς ὑποθέσεως τοῦ διηγήματος, τοὺς ἔστρεψε ἔξαφνα τὰ νῶτα καὶ διευθύνθηκε πρὸς τὴν πόρτα, λέγοντας ὁλοένα :

— Ὄχι !... Ὄχι !... Ὁ Χριστὸς δὲν ἐπέθανε γιὰ σᾶς !... Εἶστε ἀνάξιοί του !...

* * *

— Μιὰ συγκινητικὴ ἀφιέρωσις.

Ὁ ἴδιος Δανὸς ποιητὴς στὸ ἔργο του «Τίνα» ἔχει μιὰ ἐξαιρετικὰ συγκινητικὴ καὶ ποιητικὴ ἀφιέρωσι τοῦ βιβλίου του πρὸς τὴν πεθαμένη μητέρα του, τὴν ὁποία ἀξίζει νὰ διαβάσετε ὅλοι σας. Νὰ τί γράφει :

«*Τὸν καιρὸ ποὺ ἤσουν ἀκόμα ζωντανή, εὐτυχισμένη καὶ νέα κι' ἐγὼ ἤμουν ἀμαθο παιδάκι, ἐκάναμε κάθε μέρα στὸ πιὸ κεντρικὸ δρόμο τῆς πολιτείας μας ἕναν περίπατο κατὰ τὸ δειλινό. Βλέπαμε στὶς βιτρίνες τῶν μαγαζιῶν χίλια δυὸ ὤμορφα πράγματα ποὺ τὰ ἐπιθυμούσαμε καὶ τὰ κάναμε δικά μας μὲ τὴ φαντασία μας. Ἕνα βράδυ σταθήκαμε μπρὸς στὴ βιτρίνα ἑνὸς βιβλιοπωλείου. Τότε σύ, διαβάζοντας τοὺς τίτλους τῶν ἐκτεθειμένων βιβλίων, μοῦ εἶπες ἁπλά, ξέροντας πὼς ἀπὸ τότε εἶχα τὴ μανία νὰ γράφω :*

— Ἄμα γράψεις καὶ σὺ ἕνα βιβλίο νὰ βάλης τὸνομά μου σ' ἕνα ἀπὸ τὰ φύλλα του !...

»Ἀργότερα, ὅταν ἀρρώστησες γιὰ νὰ πεθάνης, ἕνα βράδυ ποὺ εἴχαμε πάει ὡς τὸ δημόσιο κῆπο γιὰ ν' ἀπολαύσης τὴν θλιμμένη μεγαλοπρέπεια τοῦ φθινοπωρινοῦ ἡλιοβασιλέμετος, μ' ἔπιασες ἐξαφνα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μοῦ ψιθύρισες μὲ φωνὴ ποὺ τὴν ἔπνιγαν οἱ λυγμοί :

— Ὅταν θὰ πεθάνω καὶ σὺ παιδί μου θὰ ἔχης γίνει ποιητής, τάξε μου ὅτι θὰ κάνης κάτι γιὰ νὰ μὴ μὲ ξεχάση ὁ κόσμος...

»Καί, καθὼς μοῦ ἔλεγες τὰ λόγια αὐτά, ἔκλαιγες γιατί καταλάβαινες πὼς θὰ πεθάνης γρήγορα.

»Τότε, κλαίγοντας κι' ἐγὼ σοῦ ὑποσχέθηκα αὐτὸ ποὺ μοῦ ζητοῦσες...

»Καθὼς βλέπεις τώρα ἀπὸ μακρυά, μητέρα μου, κρατάω τὴν ὑπόσχεσί μου καὶ σοῦ ἀφιερώνω τὸ βιβλίο μου αὐτό...»

* * *

— Ἡ παρεξηγήσεις τῆς συνωνυμίας.

Πρὸ ἡμερῶν μιὰ ἐφημερίδα τῆς Σαβοΐας ἀνήγγειλε μὲ χτυπητοὺς τίτλους τὴν ἄφιξι στὴ Γρενόβλη, πρὸς παραθερισμὸ καὶ θεραπεία, τοῦ γνωστοῦ Γάλλου μυθιστοριογράφου Πὼλ Μοράν.

«*Ὁ μέγας συγγραφεὺς ἀναπαύεται τώρα στὴ Γρενόβλη. Εἶνε δὲ πολὺ μετριόφρων, γιατί, παρ' ὅλη του τὴν φιλολογικὴ δόξα, οὔτε ὑπερήφανος, οὔτε ἐγωϊστὴς δείχνεται... Ἀπεναντίας φέρεται πρὸς ὅλους ὡς ἴσος των...*»

Μὰ τὴν ἴδια κι' ὅλας ἡμέρα ἔμελλε νὰ διαψευσθῆ ἡ εἴδησις αὐτὴ μὲ τὸν πιὸ ἀστεῖο τρόπο.

Τὸ ἴδιο βράδυ, στὸ ἑστιατόριο τῆς λουτροπόλεως, μιὰ δεσποινίς, θαυμάστρια τοῦ Πὼλ Μοράν, ξέροντας ὅτι θὰ τὸν συναντοῦσε ἐκεῖ, πῆγε κι' ἔπιασε θέσι κοντά του. Σὲ μιὰ στιγμὴ δὲ βγάζοντας ἀπ' τὴν τσάντα ἕν' ἀντίτυπο τοῦ τελευταίου ἔργου του «Πρωταθλητὰ τοῦ κόσμου», τὸν παρακάλεσε δειλὰ νὰ τῆς γράψη μιὰ ἀφιέρωσι.

Τότε ὁ γείτονάς της, τῆς παρατήρησε μ' εὐγένεια ὅτι δὲν εἶχε καμμιὰ ἀπολύτως σχέσι μὲ τὸν περίφημο συγγραφέα, ἐκτὸς μόνο ἀπὸ τὸ ὄνομα !... Ἀπλούστατα, ἐλέγετο καὶ αὐτὸς Πὼλ Μοράν καὶ ἡ συνωνυμία αὐτὴ εἶχε δημιουργήσει ὅλη τὴν παρεξήγησι...

Οἱ κάτοικοι τῆς Γρενόβλης εἶνε τώρα ἀπαρηγόρητοι ποὺ... ἔχασαν ἔτσι ἕναν τόσο ἐπιφανῆ ξένο !